Mawndiroedd

Cam 1: Nodi'r angen am ddysgu

Cyd-destun dilys ar gyfer dysgu

Cwestiwn mawr / mater byd-eang / syniad mawr:

Mae mawndiroedd iach yn hanfodol i fywyd ar y Ddaear.

Pam mae'n bwysig i'n pobl ifanc ddysgu hyn:

- Mae mawndiroedd ymhlith yr ecosystemau mwyaf cyfoethog o ran carbon ar y Ddaear, ac maent yn storio dwywaith cymaint o garbon na choedwigoedd y byd.
- Mae mawndiroedd yn wlyptiroedd sy'n gorchuddio 3% o arwynebedd tir y byd a 12% o arwynebedd tir y DU.
- Pan fyddant mewn cyflwr iach, mae mawndiroedd yn oeri'r hinsawdd, yn helpu i leihau perygl llifogydd ac yn cefnogi bioamrywiaeth.
- Mae tua 80% o fawndiroedd y DU wedi dirywio neu wedi cael eu difrodi oherwydd amrywiaeth o weithgareddau dynol.

Creu ystyr

Dealltwriaeth:

Dylai'r dysgwyr ddod i ddeall y canlynol:

- Mae mawndiroedd yn hanfodol i'n goroesiad ni a rhywogaethau eraill.
- Mae'r ffordd yr ydym yn defnyddio ac yn rheoli mawndir yn bwysig nawr ac yn y dyfodol.
- Mae mawndiroedd iach yn dal CO_2 o'r atmosffer drwy ffotosynthesis.
- Mae mawndiroedd iach yn storio symiau enfawr o garbon, gan ddal tua 3.2 biliwn tunnell yn y DU yn unig.
- Amcangyfrifir bod mawndiroedd sydd wedi'u difrodi yn ffynhonnell net o allyriadau nwyon tŷ gwydr i'r atmosffer yn hytrach na dalfa net, oherwydd y ffordd y maen nhw wedi cael eu rheoli yn y gorffennol.
- Mae camau'n cael eu cymryd nawr i adfer a rheoli mawndiroedd yn gynaliadwy yn y DU.

Bydd dealltwriaeth y dysgwyr yn seiliedig ar:

- Dal a storio carbon
- Newid hinsawdd
- Bioamrywiaeth
- Gwasanaethau ecosystemol
- Ffotosynthesis
- Cynefinoedd
- Defnydd tir
- Llifogydd
- Llygredd
- Risg
- Gwydnwch

Cam 2: Pennu cynnydd

Gwybodaeth, sgiliau a dealltwriaeth flaenorol		
Mae'r dysgwyr eisoes yn gwybod y canlynol: Addysgwr i gofnodi yma	**Mae'r dysgwyr eisoes yn gallu gwneud y canlynol:** Addysgwr i gofnodi yma	**Mae'r dysgwyr eisoes yn deall y canlynol:** Addysgwr i gofnodi yma

Dibenion dysgu	Dysgu trosglwyddadwy
Gall y dysgwyr ddod yn fwyfwy effeithiol drwy: • Esbonio'r syniadau a'r cysyniadau maen nhw'n dysgu amdanynt. • Meddwl yn greadigol er mwyn ail-fframio a datrys problemau. • Deall ac ystyried effaith eu gweithredoedd wrth wneud dewisiadau a gweithredu. • Dangos eu hymrwymiad i gynaliadwyedd y blaned.	**Gallai'r dysgwyr ddefnyddio beth maen nhw wedi'i ddysgu mewn cyd-destunau eraill drwy:** Addysgwr i gofnodi yma

Caffael gwybodaeth a sgiliau	
Dylai'r dysgwyr ehangu a dyfnhau eu gwybodaeth am y canlynol: • Beth yw mawndiroedd? • Pa fathau o fawndiroedd sydd i'w cael yng Nghymru? • Pa wasanaethau ecosystemol mae mawndiroedd yn eu darparu? • Sut allwn ni wella iechyd mawndiroedd? • Pa fath o weithgareddau dynol sydd yn cael effeithiau niweidiol ar fawndiroedd? • Sut mae mawndiroedd iach yn effeithio ar iechyd a lles pobl? • Pam ei bod hi'n hanfodol bod ecosystemau mawndiroedd yn cael eu hadfer a'u gwarchod?	**FfLlRh / FfCD / MDaPh** Addysgwy i benderfynu ar y sgiliau i ganolbwyntio arnynt yn dibynnu ar anghenion y dysgwyr

Cwestiynau hanfodol
Dylai'r myfyrwyr ystyried ac ailystyried y canlynol: **Cwestiynau ar lefel pwnc:** • Pam mae mawndiroedd yn bwysig? • Sut y gall mawndiroedd iach ein helpu i addasu i newid hinsawdd? **Cwestiynau ar lefel uned:** • Sut allwn ni reoli mawndiroedd yn gynaliadwy? • Sut allwn ni wella mawndiroedd? • Sut allwn ni leihau ein heffaith ar fawndiroedd? • Pa fath o weithlu medrus sydd ei angen i reoli mawndiroedd yn gynaliadwy?

Cam 3: Dangos beth a ddysgwyd

Portffolio'r dysgwr	Nodau cynnydd	Tystiolaeth o ddysgu
Gallai'r dysgwyr ddangos eu dealltwriaeth drwy: Addysgwr i gofnodi yma	**Dylai'r dysgwyr wneud cynnydd yn y canlynol:** Addysgwr i gofnodi yma	**Beth fyddech chi o bosib yn ei weld / ei glywed / ei ddarllen sy'n dangos cynnydd?** Addysgwr i gofnodi yma
• Ymchwilio i wahanol fathau o fawndiroedd. • Darganfod mawndiroedd cyfagos ac adnabod eu math. • Esbonio neu ddangos sut mae systemau mawndir yn gweithio. • Cyflwyno gwybodaeth am y gwasanaethau ecosystemol y mae mawndiroedd yn eu darparu. • Esbonio'r defnydd hanesyddol o fawndiroedd. • Archwilio arferion rheoli mawndir cynaliadwy. • Cymharu sut y rheolir mawndiroedd mewn gwledydd eraill.	• Eu heffeithiolrwydd fel dysgwyr. • Hyd a lled eu gwybodaeth. • Eu dealltwriaeth o syniadau'r MDaPh. • Pa mor soffistigedig yw eu sgiliau. • Eu gallu i drosglwyddo dealltwriaeth i gyd-destunau newydd.	Addysgwr i gyfrannu er mwyn dogfennu dilyniant dysgwyr.

Cam 4: Cynllun dysgu

Trosolwg o'r gweithgareddau dysgu (i'w bennu gan yr addysgwr)	**Ffocws dysgu** (Caffael / Creu ystyr / Trosglwyddo)	**Cynnydd yn y dyfodol** (Sut ddylai'r dysgwyr gael eu datblygu nesaf?)
Mae'r adnoddau hyn, eu gwybodaeth ategol a gemau a gweithgareddau eraill, ar gael ar ein tudalen we addysg 'Mawndiroedd'. • Cynllun gweithgaredd - Pam mae mawndiroedd yn bwysig? • Cynllun gweithgaredd – Mawndiroedd sy'n crebachu • Nodyn gwybodaeth – Mawndiroedd: Sut mae dalfeydd carbon yn troi'n allyrwyr carbon • Cynllun gweithgaredd – Asesu cyflwr, dyfnder, oedran a chynnwys carbon mawndir **Neu**: • Edrychwch ar sut rydym yn rheoli mawndiroedd ar dudalennau gwe y Rhaglen Weithredu Genedlaethol ar Fawndiroedd. • Archwiliwch Borth Data Mawndiroedd Cymru i ddarganfod ble mae mawndiroedd a'r ardaloedd sydd angen eu hadfer. • Cynhaliwch astudiaeth achos o fawndir cyfagos. • Cymharwch fawndiroedd lleol/rhanbarthol gyda gwledydd eraill. • Ymchwiliwch i'r defnydd cyfredol a/neu hanesyddol o fawn. • Archwiliwch rôl mawndiroedd fel llefydd arwyddocaol i ddiwylliant Cymru, gan gynnwys darparu ysbrydoliaeth ar gyfer straeon a chaneuon, llwybrau teithio, ac enwau lleoedd.	**Caffael sgiliau:** • Sgiliau maes ac arsylwi. • Casglu data. • Cynllunio ar gyfer gweithredu. • Meddwl yn feirniadol a chymharu. • Monitro newid. **Gwybodaeth am y canlynol:** • Rheoli tir. • Achos ac effaith, sut mae ein poblogaeth gynyddol yn effeithio ar yr amgylchedd naturiol. • Sut rydym yn rheoli ein hanghenion ynni'n gynaliadwy. • Sut mae cynhesu byd-eang yn effeithio ar ecosystemau. **Cydblethu'r dysgu:** • Defnyddio gwybodaeth i lywio camau gweithredu yn y dyfodol i leihau allyriadau carbon. • Dylanwadu ar eraill i gefnogi gwella iechyd mawndiroedd. **Trosglwyddo gwybodaeth a dealltwriaeth:** • Colli cynefinoedd • Tanau gwyllt • Amaethyddiaeth • Llifogydd • Bioamrywiaeth • Ecosystemau eraill fel coetiroedd. • Defnyddio adnoddau naturiol • Iechyd dynol • Gyrfaoedd	**Mae angen i'r dysgwyr ehangu eu gwybodaeth am y canlynol:** Addysgwr i gofnodi yma **Mae angen i'r dysgwyr fod yn fwy medrus yn y canlynol:** Addysgwr i gofnodi yma

I gefnogi dysgu pellach am fawndiroedd:

- Plannwch ardd gorsiog yn eich lleoliad.
- Ymchwiliwch i ddewisiadau amgen yn lle compost di-fawn i'w defnyddio wrth dyfu planhigion yn eich lleoliad.
- Ymwelwch â mawndir cyfagos gyda'ch dysgwyr.

Dysgu yn yr amgylchedd naturiol, dysgu amdano a dysgu ar ei gyfer.

Chwilio am fwy o adnoddau dysgu, gwybodaeth a data?

Ewch i: **https://cyfoethnaturiol.cymru/dysgu**

Fformat gwahanol: print bras neu iaith arall, cysylltwch â:
ymholiadau@cyfoethnaturiolcymru.gov.uk

0300 065 3000

NATURA 2000

Life

Noddir gan Lywodraeth Cymru
Sponsored by Welsh Government